

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI
GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203,
2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979,
3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493,
3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921,
3922, 3923, 3924)
TUTANAK DERGİSİ**

**21'inci Toplantı
5 Ekim 2021 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.-Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Komisyonun bugüne kadar yaptığı, bu hafta ve gelecek haftalarda yapacağı toplantı ve çalışma ziyaretleri ile rapor çalışmalarına ilişkin açıklaması

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675,
2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505,
3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

**21'inci Toplantı
5 Ekim 2021 Salı**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 13.16'da açıldı.

Komisyon Başkanı Öznur Çalık, Komisyonun bugüne kadar yaptığı, bu hafta ve gelecek haftalarda yapacağı toplantı ve çalışma ziyaretleri ile rapor çalışmalarına ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görülecek başka konu bulunmadığından saat 13.35'te toplantıya son verildi.

5 Ekim 2021 Salı
BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.16

BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

KÂTİP: Esin KARA (Konya)

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Komisyon toplantımıza başlayabiliriz. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.-Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Komisyonun bugüne kadar yaptığı, bu hafta ve gelecek haftalarda yapacağı toplantı ve çalışma ziyaretleri ile rapor çalışmalarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bir yaz dönemini geride bıraktık. Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarına yaz dönemi dolayısıyla ara vermiş ama buna rağmen Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletin temsilcisi milletvekili arkadaşlarımızın her biri kendi sahasında çalışmalar yapmış vaziyetler. Ben bu vesileyle bu ara dönem, yaz döneminde sahada çalışan bütün arkadaşlarımıza, milleti için koşturan bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Bu esnada, bizler sahada çalışırken Türkiye Büyük Millet Meclisindeki uzman arkadaşlarımız Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun çalışmalarını ve raporlarını Meclisimizde çalıştılar, bir araya geldiler. Bizler de birçok kez saha ziyaretlerimiz arasında, bazen yüz yüze, bazen on-line toplantılarla raporlarımız üzerinde toplantılar yaptık ve ciddi bir yol katedilmiş vaziyette. Biraz sonra raporlarımızla ilgili, taslak metinlerle ilgili, şimdiye kadar yapılan çalışmalarımız dâhil olmak üzere neler yaptık, bilgileri sizlerle paylaşacağız.

21/4/2021 tarihi itibarıyla Komisyonumuz çalışmalarına başlamıştı. Görev süremiz 4 Kasım'da sona erecek inşallah. Komisyonumuzda 5/10/2021 tarihi itibarıyla 20 komisyon toplantısında, 15 kamu kurumundan 24 bakan, bürokrat, hâkim, savcı, 8 üniversiteden 10 akademisyen, 9 kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu, meslek birliğinden 12 temsilci, 14 medya kuruluşundan 14 temsilci, 17 sivil toplum kuruluşundan 17 temsilci, 5 sendikadan 5 temsilci, 3 uluslararası örgütün Türkiye temsilcisi olmak üzere 86 kurum ve kuruluştan temsilci dinlendi ve 100'ün üzerinde kamu kurum ve kuruluşundan, sivil inisiyatiften misafirlerimizi de Komisyonumuzda ağırladık.

Komisyonumuza bugüne kadar 22 sunum yapıldı ve bu hafta Çarşamba günü toplantımızda da, yarın itibarıyla 13.45'te toplantılarımızı yapacağız.

Bugün özellikle bir araya gelmemizin en önemli vesilesi hem bugüne kadar yapmış olduğumuz Komisyon toplantılarında, üç aylık süreçte neler yaptık ve bundan sonraki son bir aylık çalışma takvimimiz ve sizlerin öneri, tavsiye ve düşüncelerinizi almak. Bu vesileyle, son toplantımızda normalde komisyon toplantılarımızı tamamlamak istiyorduk ama üç gün daha toplantılarda konuklarımız olacak. Bunlar, yarın itibarıyla özellikle televizyonlarda programlar yapan, sizlerin de bize getirdiği öneriler üzerinden dinlenmesini istediğiniz arkadaşlarımız; psikiyatristlerimizi, televizyon program yapımcılarımızı ve bu konuda, kadına yönelik şiddet konusunda, hukuk mücadelesinde kadınlarımıza

(*) Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

destek veren avukatlarımızı dinleyeceğiz. Çarşamba günü Gülseren Budayıcıoğlu, Gökhan Çınar ve Rezan Epözdemir'i dinleyeceğiz. Bir arkadaşımız daha vardı, yine televizyon programcısı, canlı yayın programları olması dolayısıyla katılamayacaklar ama ne zaman arzu edersek, hafta sonu İstanbul'da ya da başka şehirlerde katılımcı olabileceklerini ifade ettiler. Perşembe günü yapılacak olan toplantımızda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın koordinatörlüğünde kadın mağdurlarımızı dinleyeceğiz ve kapalı bir toplantı yapacağız. Girişleri, çıkışları dâhil olmak üzere, Komisyonumuzda yapılan görüşmeler tamamen burada kalmak üzere, kimlikleri de gizli kalacak şekilde perşembe günü yaşadıkları süreci inşallah bundan sonra daha iyi bir yaşam sürmeleri temennisiyle mağdurlarımızı dinlemek için Komisyonumuza davet ettik ve dinleyeceğiz ve cuma günü son toplantımızı yapacağız.

Özellikle ülkemizde yaklaşık 4 milyona yakın mültecinin, sığınmacının olduğunu biliyoruz. Bu vesileyle onların içerisindeki kadınlarımızın da şiddete maruz kaldıklarını ve bu vesileyle de neler yaşadıklarını uluslararası çalışmalar yapan Göç ve Mülteciler Derneği, BM Mülteci Örgütü ve bu konuda çalışma yapan akademisyenlerimizi dinleyeceğiz.

Özellikle engelli kadınlarımızın da yaşadığı zorlukları bildiğimiz için engelli kadınlarımızın derneğini de önceki sivil toplum toplantılarında dinleyemediğimiz arkadaşlarımızı cuma günü nasip olursa davet edeceğiz ve cuma günü de dinleyelim istiyoruz.

Sonrasında da Ankara'da İçişleri Bakanlığımızın, Adalet Bakanlığımızın, Aile Bakanlığımızın ve uzmanlarımızın ortaklaşa hazırladığı bir saha ziyareti yapalım istiyoruz. Bunun en önemli sebebi kadının şiddete uğramasından sonra uğradığı andan itibaren son rehabilitasyon aşamasına kadar; kolluk kuvvetlerimiz, adli sürecimiz, Aile Bakanlığımız, ŞÖNİM ve sonunda failin rehabilitasyonu, mağdurun rehabilitasyonu dâhil olmak üzere tüm süreci planlayarak yerinde inceleyelim istiyoruz. Bu vesileyle 12 Ekim 2021 Salı günü Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Büro Amirlikleri tarafından yapılan iş ve işlemlere ilişkin bir tatbikat gerçekleştireceğiz. Bu tatbikatı ilk düğmeye basarak, kimi KADES uygulamasıyla, kimi telefonla, kimi adli makamlara şikâyetlerini iletilmesiyle başlatıp tatbikatı son rehabilitasyon sürecine kadar takip edelim istiyoruz. 13 Ekim 2021 Çarşamba günü Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü, (AGO), Ankara Çocuk İzleme Merkezi, Ankara ŞÖNİM ziyaretlerini gerçekleştirmeyi planlıyoruz. 14 Ekim 2021 Perşembe günü de bir cezaevi ziyareti yapalım istiyoruz. Cezaevindeki faillere dönük ziyaretlerimizde onların da şiddeti neden bir çözüm aracı olarak gördüklerini, o duygularını, süreçlerini konuşalım, yerinde tespit yapalım, kişilerle birebir görüşelim istiyoruz.

Sonrasında, şehir ziyaretlerimizi yapalım istiyoruz. Gaziantep, özellikle alanda ziyaret yapmak adına, kadınlarımıza yönelik sosyal belediyecilik, alandaki tespitlerini ve yerel yönetimlerin kadına yönelik şiddetle mücadelede hangi alanları hazırladıklarını, sosyal belediyecilikte neler yaptıklarını ve özellikle mültecilerimizin de yaşadığı bölgede kadın mültecilerin yaşadıkları sorunları kamplarda da görelim isteriz. Sonrasında bir Diyarbakır yapalım. Orada, Diyarbakır'da özellikle evlat nöbeti tutan ailelerle görüşelim isteriz ve sonrasında bir İstanbul ziyareti, İstanbul'da da Gaziosmanpaşa Kaymakamlığımızın faillere yönelik bir rehabilitasyon... Özellikle Komisyon toplantılarımızda rehabilitasyon konusundaki tespitlerimiz vardı, daha da güçlendirmemiz gerektiğine dair. Bu vesileyle önemli örnek alanlardan biri olan Gaziosmanpaşa Kaymakamlığının faillere yönelik rehabilitasyon tedbiri uygulamalarıyla ilgili çalışmaları için ziyaretlerimizi yapalım isteriz ve bununla ilgili programlarımız hazırlanmış vaziyette.

İmkânlar dâhilinde olursa iki yurt dışı programı yapalım istiyoruz. Bir tanesi Danimarka, bir tanesi İspanya. Meclis çalışma koşullarını Meclis Başkanımızla konuşacağız, imkânlarımız dâhilinde olursa Danimarka'ya ve İspanya'ya özellikle elektronik kelepçe uygulamasının yapıldığı ülke olarak,

ilk başlayan ülke olarak -bizim de ülkemizde yaklaşık bine yakın elektronik kelepçeye ulaştırılması- öngörüldüğünde süreci orada, ülkede, yerinde izleyelim, inceleyelim istiyoruz. Danimarka'da da özellikle yerel yönetimlerin genel yönetimle, hükümetle uyumlu nasıl çalışmalar yaptıklarını yerinde inceleyelim istiyoruz. Üçüncü uluslararası toplantıyı da İngiltere'yle yapalım ve İngiltere'de özellikle MARAC sistemi hakkında bir on-line toplantı yapalım, muhataplarımızdan bilgi alalım. MARAC sisteminde İngiltere'de epey yol katedilmiş vaziyette, oradan alabileceğimiz iyi çalışmaları, iyi örnekleri Komisyon raporlarımıza ilave edelim istiyoruz. Bunları yaptıktan sonra da 4 Kasım itibarıyla Komisyon çalışmalarımız tamamlanmış olacak.

Bu esnada eş zamanlı olarak rapor yazım çalışmaları devam etmekte. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, RTÜK, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Meclisimizden 13 uzmanımızın katılımıyla rapor çalışmalarımız devam ediyor. İlk andan itibaren redaksiyonu da dâhil ederek yaklaşık iki aydır rapor üzerinde çalışmalar devam etmekte. Son gelen hâlini de sizlerle kısaca paylaşacağım. Komisyon toplantılarına davet ettiğimiz kurum ve kuruluşlar dışında pek çok kuruma, 81 baroya, kadın çalışmaları merkezi bulunan 108 devlet üniversitesi ve vakıf üniversitesine yazılı olarak görüş sorduk. O yazılı görüşlerimizi de Komisyonumuzdaki uzmanlarımız raporumuza ilave edecekler. Ben bu vesileyle bütün uzman arkadaşlarımıza göstermiş oldukları performans ve çalışmaları için canıgönülden teşekkür ediyorum. Bazen geç saatte, gece saati gözetmeksizin, bazen tatil gününüzde arkadaşlarımızla toplantılar yaptık. Ben her birine ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum, ellerinize sağlık.

Raporumuzla ilgili kısaca bilgi vermek istiyorum. Rapor çalışmamızın, taslağın, kısaca bilgilendirmesini yapmak istiyoruz: Birinci bölümde kadına yönelik şiddetin kavramsal çerçevesini, nedenlerini, risk faktörlerini, bunun içerisinde eğitim, ekonomi, medya, sosyokültürel çevre, göç gibi faktörleri ve sonuçlarını çalıştık. Genel olarak şiddet, ardından kadına yönelik şiddet, kadına yönelik şiddet algısı, kadına yönelik şiddetin nedenleri ve sonuçları ile kadına yönelik şiddetin son noktası olan kadın cinayetleri başlığına ayrıca bir başlık açarak yer verdik. “İçindekiler” bölümünden, buradan görebilirsiniz. Evet, burada şiddetin bir kavramsal çerçevesini çizdik, tanımından sonuç ve etkilerine kadar. Bu, meşakkatli ve uzun bir çalışmaydı, “İçindekiler” başlığı olmak üzere çok kez değiştirdik, sonra içerisini de yeniden, tekrar sizlerin de bilgilerine sunacağız ve burada da sizlerin katkılarını, önerilerini mutlaka almak istiyoruz.

İkinci bölümde kadına yönelik şiddetle mücadelede mevzuatımıza, kurumsal çerçeveye yer verdik. Mevzuatımızda, Anayasa başta olmak üzere yasalarımıza, yönetmeliğimize, genelgelerimize ve uygulamalarımıza, politika belgelerimize ikinci bölüm içerisinde yer verdik. Uluslararası sözleşmeler dâhil olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarımız, STK'lerimiz, sendikalarımız, meslek örgütlerimiz ve medya başlıklarımızı bu bölüme dâhil ettik.

Üçüncü bölümü, bizim için en önemli iki bölümden biri olarak görüyoruz. Bu bölümde kadına yönelik şiddetle mücadelede sorunlar ve çözüm önerileri kapsamında Komisyonumuzun yapmış olduğu tüm çalışmaları -burada dinlediğimiz bakanlarımızdan sivil inisiyatiflere kadar- önerileri, yapılanları, sorunları bu bölümde aktaralım isteriz. Komisyonumuzun görüş ve düşüncelerinin yoğun bir şekilde dercedileceği alan üçüncü bölüm olacak. Bu vesileyle hepimizin üçüncü bölüm üzerinde yoğun çalışması gerekiyor. Kadına yönelik şiddetle mücadelede sorunlar ve çözüm önerileri, farkındalık ve zihniyet dönüşümü, müdahaleci ve telafi edici mekanizmalara, mevzuata, medyaya ilişkin önerilerden burada, üçüncü bölümde bahsettik.

Dördüncü bölüm, yine, üçüncü bölüm gibi bizim için raporumuzun en önemli bölümlerinden bir tanesi. Bu bölümde kadına yönelik şiddetle mücadelenin uygulama, izleme ve değerlendirilmesi sürecinde ulusal eylem planlarında izleme ve değerlendirme, şiddeti izlemede görevli komite, kurul ve çalışma grupları, yerel çalışmalar, Meclisin izleme ve değerlendirmeye katılımına bu bölümde yer verdik ve bu bölümde inanıyorum ki siz Komisyon üyesi arkadaşlarımızın da özel dikkat edeceği bölümler olacaktır.

Beşinci bölümümüzde özellikle tutanaklarımızın özetinden... 100'e yakın insanı dinleyince tutanakları komple koymak mümkün olmadı, buradan kısa özetleri, her toplantı için kısa özetlerimizi beşinci bölümümüze koyduk ve bunlara da göz atıp "Şunları da ilave edelim." diye sizlerin önerilerinize ve görüşlerinize de sunacağız inşallah.

Üçüncü ve dördüncü bölüm üzerindeki çalışmalarımız daha devam ediyor, "İçindekiler" kısmı dahil olmak üzere hepsi yeniden gözden geçirilecek. Başta içindekiler olmak üzere, sonrasında kapsamını bütün arkadaşlarımız, uzmanlarımız, her biri kendi bağlı bulundukları kurumları, bakanlıkları özellikle yazdılar üniversiteden gelen akademisyenlerimizle birlikte ve bunların da hepimiz tarafından mutlaka gözden geçirilmesi gerekir. Hepimiz çok hassas bir konu üzerinde çalıştığımızı biliyoruz, ufacak bir kelimenin, bizim için çok önemli olduğunu biliyoruz. Bu vesileyle hepinizden istirhamım, raporun taslak çalışmalarını sizinle paylaşalım ama bunun sadece taslak olduğunu bilelim, hiç kimseyle paylaşılmadan taslak çalışmayı son gözle sizlerin gözden geçirmesinden sonra da tekrar bir araya geldiğimizde sizin değerlendirmelerinizi de raporlarımızın içerisinde dercedelim eksik, fazla varsa. İnşallah, raporlarımızın hazırlanmasının tamamlanması sonrasında da Meclis Başkanlığımıza arzımız, sonrasında Genel Kurula getirişimiz ve Genel Kurulda da okunmasıyla birlikte kamuoyuyla paylaşmamız söz konusu olacak.

Ben, bugüne kadar vermiş olduğunuz tüm emekler için her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum ve toplantı sonrası programlarımızla alakalı ya da raporlarımızla ilgili önerileriniz varsa da sözleri sizlere bırakmak istiyorum. Sözler Komisyon üyelerimizde.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Başkanım, yurt dışı planlamaları dâhil 4 Kasımda bitmiş olacak.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Rapor da bitmiş olacak.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Raporun normalde bitmiş olması gerekiyor 4 Kasımda ama bizim o esnada rapor için bir ek süremiz var, tamamlama süremiz. Bu vesileyle de 4 Kasım sonrası da ek rapor yazım sürecimiz elimizde olacak. O son gidişatları, geldiğimiz andan sonraki tespitlerimizi de raporlarımıza ilave etme imkânımız olacak.

Peki, o zaman şöyle yapalım: Komisyon toplantımızın kayıtlı kısmını tamamlayıp sonrasında sizin soracağınız sorularla devam edelim.

Ben hepinizin katılımı için çok teşekkür ediyorum, toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.35